

CERIMÒNIA D'INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC 2012-2013

Senyores i senyors,

Des dels remots temps del meu vell conegut, el segle XVIII, molts ciutadans espanyols han tingut un anhel compartit: europeïtzar Espanya. Al contrari que per als alemanys o els francesos, i no diguem els anglesos, *europeïtzar* significava per a nosaltres abans de res modernitzar el país. Era el desig dels il·lustrats del set-cents, dels liberals del segle XIX i de la Generació del 14. Era l'aspiració de Manuel Azaña, Julián Besteiro, Salvador de Madariaga o José Ortega y Gasset. Però era també una aspiració sentida per Valentí Almirall, Josep Ferrater Mora o Jaume Vicens Vives. Havíem d'anar cap a Europa i Europa havia d'entrar en nosaltres. Com deia la coneguda idea d'Ortega: "si Espanya era un problema, Europa era la solució". Per a un país endarrerit, Europa era la destinació desitjada per a la pública felicitat i el benestar individual. I durant la transició espanyola, iniciada el 1976, pràcticament tots els partits democràtics es van posar en bona part al servei d'aquesta idea, una idea que a Catalunya ha estat sempre un senyal d'identitat del pensament polític català, que ha desitjat modernitzar Espanya fent de pont amb Europa.

L'elecció del conferenciant d'aquest any no és una casualitat. Ni el tema seleccionat tampoc. La universitat ha d'estar viva i oberta de bat a bat al que passa en la nostra societat globalitzada per analitzar-ho i donar la seva qualificada opinió sobre la realitat social i política. I per això hem cregut que enmig del debat públic existent era bo ocupar-nos d'Europa i fer-ho amb un europeïsta convençut que, a més, és de la Poble de Segur, que col·labora generosament i gratuïtament amb la nostra Casa, que ha estat president del Parlament Europeu i que és un dels experts més significats que existeixen en l'actualitat sobre aquesta complexa i apassionant qüestió que es diu la *construcció d'Europa*.

Amic i col·lega Josep Borrell, moltes gràcies per haver acceptat impartir aquesta magnífica lliçó inaugural. Moltes gràcies per fer llum en les tenebres d'aquests temps convulsos amb la claredat de les teves idees i amb la magistral didàctica de la teva exposició. El que és necessari és que no deixem caure en sac foradat les coses que avui has defensat amb brillantor. No hi ha res pitjor que una societat sorda que no vol sentir els seus científics o els seus intel·lectuals quan parlen de la cosa pública. I, en aquest

acte inaugural, vull agrair-te la teva presidència de la Càtedra Repsol de Desenvolupament Territorial i Competitivitat i també les futures col·laboracions amb el recentment aconseguit Centre d'Excel·lència Europa Jean Monet dedicat a la formació europeista. Volgut i admirat Josep Borrell, com en la pel·lícula *Casablanca*, vull dir-te que estic segur que estem davant el “principi d’una gran amistat” entre aquesta universitat i la teva persona.

La universitat d’aquest principi del segle XXI és la millor que hem tingut mai a Catalunya. Com a historiador no em costa afirmar que tant en termes històrics com en termes comparatius amb altres universitats espanyoles i europees, mai hem tingut el grau d’excel·lència acadèmica de què, en l’actualitat, gaudeix el sistema universitari català. Mai hem tingut la potència investigadora ni la capacitat d’emprenedoria científica que tenim ara i mai hem pogut passejar-nos pel món acadèmic internacional com ho fem ara. I aquest fenomen, que no és merament una apreciació subjectiva sinó que ve avalat pels fets comprovables en els xifres de què disposem, s’ha efectuat amb un esforç pressupostari inferior al de la majoria de països avançats del món. Sovint bastant inferior. És a dir, que fa ja molt temps que amb menys els universitaris catalans fem més.

L’èxit és sens dubte un mèrit col·lectiu de tota la societat catalana. Ho és, per descomptat, dels governs de la Generalitat i de les institucions públiques locals, de les entitats cíviques i de les empreses; però, sobretot, és un assoliment que té com a protagonista principal la pròpia comunitat universitària. Per això, vull que les meves primeres paraules vagin dirigides a agrair als universitaris catalans l’enorme esforç que han efectuat per aixecar una universitat que el franquisme va deixar inerta i ideologitzada, i que, amb l’esforç del professorat, dels investigadors, del personal d’administració i serveis i dels estudiants, ha pogut remuntar el vol fins a ser homologable a la de la resta d’Europa. I això, senyores i senyors, és una novetat en la història de Catalunya i d’Espanya.

Això vol dir que ja està tot fet? Doncs és evident que no. La universitat és una imponent i complexa institució que requereix una permanent reforma del seu funcionament per continuar sent un motor del progrés social, cultural i econòmic. O dit d’una altra manera, per ser l’element essencial que permeti anar aconseguint progressives cotes de civilització. No podia ser d’una altra forma. La Gran Acadèmia, que basa la seva existència en el mètode científic, no pot deixar d’aplicar-se a si mateixa el racionalisme

crític que sustenta la seva activitat docent i investigadora. És propi de la vida universitària qüestionar l'existent i buscar millors camins per aconseguir una societat més justa, més harmònica i més pacífica. És propi de la universitat el continu canvi reformador.

Ara bé, la constant reforma a la qual la universitat ha de sotmetre's ha de ser el producte d'un permanent diàleg entre l'Acadèmia i la societat. En aquest diàleg es necessiten dues imperioses actituds. Per part de l'Acadèmia, ha de parar bé l'orella per escoltar les veus de la societat a la qual ha de servir i demanar-li que ocupi una adequada presència en la gestió de la vida acadèmica. I per part dels diversos agents socials, s'ha de respectar com un bé necessari la llibertat i l'autonomia universitària que l'avanç de la docència i la investigació necessiten. La universitat no ha d'enclaustrar-se, però tots hem d'acordar que és una institució pública i no una empresa dedicada a obtenir beneficis per als seus propietaris i els seus accionistes. El benefici de la universitat no té més destinatari que el conjunt de la societat, i és un benefici a llarg termini abans que en la durada curta.

Així que el rector d'aquesta universitat pensa que seria imperdonable que els universitaris ens poséssim a la defensiva davant la permanent necessitat de renovació de la vida docent, investigadora i organitzativa dels nostres centres. Però també vol manifestar que la qüestió de la governança en sentit estricte no ha de ser el centre únic de totes les reflexions. Vol manifestar que la reforma no passa només per com ens governarem, sinó també, i prioritàriament, per la qüestió de quants recursos tenim per complir les nostres obligacions davant la societat, per reclamar que no hi hagi més ajustos pressupostaris en el sistema universitari català, per disposar d'un finançament que permeti tenir liquiditat de tresoreria, per no haver de demanar pòlisses als bancs que llastren amb interessos el pressupost universitari o per no haver d'ajornar pagaments als nostres proveïdors.

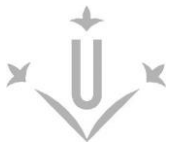
El govern de la gestió política universitària no pot aïllar-se del finançament. No pot afirmar-se que la universitat pública no funciona per la seva forma de governar-se, qüestió que comparteixo només a mitges, i en canvi oblidar-se de la falta d'adequació dels recursos. Bolonya, per exemple, és en potència una bona idea, però no s'ha pogut dur a terme amb plena eficàcia perquè els pressupostos han impedit que la seva aplicació sigui la que tots haguéssim desitjat. Amb cent alumnes en una classe, Bolonya es converteix en una veritable quimera. És veritat que més finançament no és la solució

de tots els problemes, però almenys permet que no hàgim de discutir des de la penúria i que els recursos flueixin als grups d'investigació, a la reducció del nombre d'alumnes per classe, a l'insuficient sistema de beques, a la mobilitat geogràfica de professors, PAS i estudiants. És veritat que el finançament no ho arregla tot, però si fos més gran permetria que les taxes universitàries no haguessin d'incrementar-se tant (almenys per a les classes menys afavorides econòmicament) i no estaríem davant el perill de l'exclusió per motius econòmics, com s'ha pogut comprovar en els màsters, la matrícula dels quals ha descendit notablement en aquest inici de curs. És veritat que el finançament no ho arregla tot, però si fos més gran tindríem més oportunitats perquè es quedessin a Catalunya els joves talents que es produeixen a la nostra universitat i que representen una fugida de cervells sovint irreparable.

I amb referència a l'arquitectura de govern de la universitat voldria manifestar una triple convicció. Primera: la participació democràtica de la comunitat universitària no està renyida amb aconseguir major eficiència en la gestió dels recursos i una major eficàcia en la consecució dels objectius docents, investigadors i de transferència de coneixement cap a la innovació. Segona: l'autonomia universitària ha de ser real i no fictícia i ha d'anar acompanyada d'un exhaustiu rendiment de comptes davant la societat que la finança i a la qual ha de servir en última instància. I tercera: al meu entendre seria un veritable desastre que els polítics, mitjançant el mecanisme que es vulgui, passessin a controlar i dirigir la vida acadèmica. Ja existeix prou ingerència en l'actualitat dels governs en la vida universitària perquè el rector o rectora acabi sent triat *de facto* pels governs de torn.

La universitat no és un parlament i la seva cultura científica és molt diferent de la cultura existent en els partits polítics. I aquesta és una realitat que ja en el seu moment va demostrar amb tota amplitud i crèdit el gran pensador alemany Max Weber. O dit en altres termes, perquè ningú en tingui cap dubte: el rector és partidari que el màxim dirigent universitari sigui un acadèmic de la mateixa universitat triat per la seva comunitat. Entre altres coses perquè per ser-ho no només n'hi ha prou de ser un bon polític acadèmic, sinó que sobretot cal sentir una especial emoció per la pròpia universitat. Per ser rector o rectora t'ha de doldre la teva universitat. I quan es parla que necessitem rectors gestors, crec que per a professionals de la gestió universitària està ben demostrat que disposem a Catalunya d'excel·lents gerents, com puc afirmar en primera persona que és el cas de la Universitat de Lleida.

Vull aprofitar la presència del secretari general d'Universitats per també reflexionar breument sobre la Universitat de Lleida. A pesar que aquest rector se sent, en general, ben acollit per la Secretaria, he de dir que comença a estar seriosament preocupat pels últims esdeveniments. Se'ns ha dit per activa i per passiva que era necessari que les universitats s'especialitzessin perquè el sistema universitari català fos coherent amb les necessitats científiques, innovadores i formatives del país. Aquesta universitat ha acceptat la idea creient que és el millor per al futur de Catalunya. I aquesta universitat està fent els deures centrant els seus esforços en els àmbits agroalimentari, de ciències de la salut, de la renovació tecnològica i de les ciències socials dedicades a l'estudi del desenvolupament territorial.

Amb el benentès que això no significa deixar d'emparar aquelles altres investigacions que mostrin la seva excel·lència en qualsevol de les branques del frondós arbre de la ciència. En aquest sentit, permetin-me dir que seria un gravíssim error que especialitats com la filologia grega o llatina desapareguessin dels plans d'estudis de secundària, perquè la seva utilitat per edificar l'estructura intel·lectual dels alumnes està més que demostrada. Aquest rector espera i desitja que el món de la cultura clàssica tingui la presència que es mereix en la nostra conformació com a ciutadans lliures i crítics. Doncs bé, malgrat el nostre disciplinat esforç de progressiva especialització acadèmica, tinc certa sensació que no s'acaba de protegir-lo amb suficient força per part del conjunt del sistema universitari ni de les autoritats polítiques. Espero estar equivocat en aquesta intuïció, però en les properes setmanes tindrem l'ocasió de revelar la incògnita. I ho farem en temes que concerneixen especialment l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de Lleida.

Vull deixar explícit davant tots vostès el profund compromís d'aquest rector i d'aquesta universitat per fer complir els acords que s'han adquirit entorn de la doble titulació de Veterinària entre la Secretaria General, la Universitat Autònoma de Barcelona i nosaltres. Aquest és un compromís que caldrà complir sense més dilacions encara que amb la sensibilitat temporal suficient perquè tot arribi a bon port. És l'acord a què es va arribar, és bo per al sistema universitari, no perjudica ningú, beneficia els estudiants i la societat, ajuda al desenvolupament territorial lleidatà i al reequilibri de Catalunya i va en la línia de conjuminar esforços entre universitats catalanes que propicia la mateixa Secretaria General. Nosaltres hem fet tots els esforços tècnics i hem demostrat tota la nostra bona voluntat i paciència negociadora perquè tot pogués fer-se en benefici de

tots. La realitat socioeconòmica de les terres de Lleida necessita estudis de veterinària, i els tindrem d'una manera o d'una altra. Som un dels principals productors d'Europa Occidental en el sector agrícola i ramader i hem de tenir una especialitat universitària que permeti vincular la ciència amb la salut animal, la universitat amb el desenvolupament d'un sector econòmic estratègic per als lleidatans i per al conjunt de Catalunya. Estic convençut que tots estarem a l'altura de les circumstàncies, com també ho estarem en la delicada situació en la qual ens posa la recent aprovació d'un màster en Enginyeria Agronòmica a la Universitat Politècnica de Catalunya.

Benvolgut secretari general, no se'ns pot demanar que ens especialitzem al mateix temps que es posen en perill les nostres especialitats. El rector de Lleida és home pacient, però també és persona exigent perquè es compleixin els compromisos adquirits. Amb tot, estic segur que així serà. En qualsevol cas, vull agrair en públic al secretari general l'actitud tan positiva que ha mantingut en el procés d'acreditació de l'Institut de Recerca Biomèdica de Lleida i en la creació de l'Institut de Recerca Agrotecnio, que estic segur que estan cridats a ser un referent internacional en temes de salut i d'investigació agroalimentària.

Desitjo dirigir-me ara a la nostra comunitat universitària en l'inici d'aquest, sens dubte, important curs universitari. Vull començar felicitant la senyora Gemma Espigares per haver estat triada presidenta del Consell de l'Estudiantat de les Universitats Catalanes. Vull que sàpiga que li desitgem els millors èxits i que tindrà sempre en aquest rector un ferm col·laborador en la cerca dels millors camins per a la més alta i més eficaç participació dels estudiants en la vida acadèmica. En aquest sentit, la Universitat de Lleida viurà aquest any la implantació dels delegats universitaris de curs que, al costat dels consells de l'estudiantat ja existents, han de vertebrar definitivament la representació estudiantil a la nostra universitat, fent més fluïda la relació entre els òrgans de governs i les opinions i les necessitats dels alumnes. Avui aquí, en aquest acte acadèmic, vull donar-los la benvinguda i desitjar-los la millor sort i èxit en la seva tasca. Al conjunt de la nostra comunitat universitària vull dir-li que durant aquest curs l'equip de govern desitja posar a la seva consideració, entre altres accions, la política de professorat, la política d'investigació, la política d'internacionalització, la reforma dels graus, la política de màsters i la creació de l'Institut de Formació Contínua. A més, desitgem seguir emparant la creació d'una nova universitat d'estiu que, en col·laboració amb la Diputació, serveixi per portar la universitat a tot el nostre territori. Desitgem

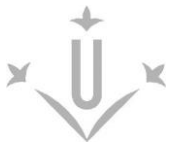
seguir emparant una nova vida per a la fundació universitària dirigida ara pel rector Jaume Porta —al qual agraeixo la seva generositat d'acceptar aquesta responsabilitat—, una fundació dedicada a millorar les relacions de la nostra universitat amb la vida empresarial. I desitgem seguir emparant una nova marxa per a l'Associació d'Exalumnes i Amics de la Universitat que esperem continuï la seva generosa trajectòria centrada especialment en el tema de l'ocupabilitat dels nostres graduats, assumpte que el rector considera part essencial de la responsabilitat social corporativa de la nostra universitat.

Així mateix, seguirem aprofundint en la nostra fecunda participació amb l'Ajuntament de Lleida en el Parc Científic, el qual considerem una peça imprescindible per al desenvolupament harmònic del nostre territori, i amb GLOBALleida, que ara disposa de la dedicació més directa del seu primer inspirador, el president del nostre Consell Social, Ramon Roca, la qual cosa assegura encara més l'èxit d'una iniciativa que tant necessitem.

Com poden vostès apreciar, el curs promet ser important per a la nostra universitat. Per això, l'equip de direcció desitja seguir tenint la positiva actitud col·lectiva dels nostres universitaris, una actitud de la qual el rector se sent particularment orgullós. En la difícil situació en què ens trobem, els puc assegurar que el professorat i el personal d'administració i serveis ofereixen en cada feina el millor de si mateixos. És gràcies a ells que la Casa segueix oferint aquest nivell d'excel·lència que fa que cada dia la Universitat de Lleida renovi la seva raó d'existir i que el nombre d'estudiants que ens donen la seva confiança no disminueixi ni tan sols en aquests temps de plom, en part perquè veuen a les nostres aules una possibilitat personal de tenir un millor accés al mercat laboral.

La Universitat de Lleida ha treballat, treballa i treballarà per crear coneixement i oferir-lo per al progrés social dels ciutadans. La Universitat de Lleida ha treballat, treballa i treballarà per construir una societat més cohesionada que redueixi les desigualtats socials mitjançant un accés a la formació de tots aquells que demostrin capacitat i coratge per merèixer-lo. Crec que Josep Borrell és un bon exemple d'aquesta missió última de la universitat: servir de vehicle perquè el mèrit, i no l'origen social i econòmic, sigui el que determina la promoció social de cada individu.

Però per aconseguir aquest preuat objectiu cal que la societat entengui i que els polítics comparteixin la tesi que dotar la universitat pública catalana de bons pressupostos és

fomentar el talent, la innovació, la riquesa econòmica, la fertilitat cultural i la cohesió social. És a dir, els universitaris som part essencial per a la bona resolució de l'actual crisi que viu el nostre país. Permetin-me acabar amb una senzilla però transcendent idea que crec que la majoria dels nostres ciutadans comparteixen: més universitat és més progrés i més civilització. I aquesta idea fa ja algun temps que una bona part de l'Europa més desenvolupada té com una veritat que gairebé no necessita demostració. Senyores i senyors, amics i amigues, autoritats polítiques i representants de la societat, confiïn en nosaltres, els universitaris, perquè no els defraudarem.

Senyors i senyors, amics i amigues, companys i companyes universitàries, moltes gràcies per la seva atenció.

Queda inaugurat el curs acadèmic 2012-2013 de la Universitat de Lleida.